

Kirkerådet

post.kirkeradet@kirken.no

[Vår dato: 2. mars 2021

[Vår ref.:

[Saksbehandler: mon/ød

KAs hørings svar

Forslag til endring i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv

Vi viser til Kirkerådets høringsbrev av 28. januar 2021 med forslag til endringer i reglene for kirkebygg som følge av kirkebyggforskriften og nytt kirkerundskriv.

Bakgrunn

Regelforslagene i denne høringen er i stor grad nødvendige tilpasninger og presiseringer som følge av at Barne- og familiedepartementet i desember 2020 fastsatte en ny forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften), og et nytt rundskriv om forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø (kirkerundskrivet). Regelforslagene i denne høringen har også sammenheng med Kirkerådets øvrige høringer om kirkebyggrelatert regelverk som ble gjennomført høsten 2020.

Uoversiktlig regelverk

De mange høringene i 2020 og 2021 fra både departementet og Kirkerådet om kirkebyggrelatert regelverk har gjort det krevende for høringsinstansene å vurdere helhet og sammenheng på dette feltet, og det har bl.a. vært vanskelig å skjelle mellom forslag som er av prinsipiell og kirkepolitisk karakter og forslag som er av mer lovteknisk karakter eller er praktisk begrunnet.

KA vil derfor påpeke som generell utfordring at det er krevende både for de lokale kirkeforvaltere og andre å få oversikt over regelverket på kirkebyggfeltet. Vi vil derfor anbefale at Kirkerådet og departementet sammen igangsetter et arbeid for en gjennomgang med sikte på et mer forenklet og mer oversiktlig regelverk når det gjelder saksbehandling i kirkebyggsaker. Det er bl.a. behov for å vurdere omfanget av sakstyper/tiltak som må godkjennes før lokal kirkeforvalter kan igangsette tiltak.

For å unngå uklarhet mener KA at det statlige og kirkelige regelverket også bør anvende likelydende begrepsbruk om samme forhold. Vi har bl.a. merket oss den statlige forskriften bruker begrepet "tiltak ut over vanlig vedlikehold", og at dette tilsvarer "ombygging og utvidelse" i § 23 i kirkeordningen, jfr. 1.3.2 i kirkebygggrundskrivet. Ut fra en rent språklig vurdering er det ikke gitt at dette omtaler samme forhold.

Biskopens rolle som godkjenningsinstans

Kirkebyggene er et tydelig uttrykk for kirkens tro og praksis, og det er derfor et særlig behov for å føre et kirkelig tilsyn med hva kirkene brukes til og hvordan de utformes og tilføres av inventar mv. KA støtter derfor ordninger som gir biskopen en klar rolle og oppgaver når det gjelder det kirkelige tilsyn av kirkebyggene, og dette synes også å være hovedmotivasjonen for den rolle biskopene har hatt på kirkebyggfeltet. I protokollen fra Bispemøtet i sak 16/08 om biskopens forvaltning av kirkeloven §§ 18 og 21 (om bl.a. biskopens godkjenningsrolle for tiltak på kirkebygg) sies det bl.a. følgende:

«Bestemmelsene i Kirkeloven §§ 18 og 21 er motivert ut fra hensynet til behovet for et overordnet tilsyn med kirkeforvaltningen. Biskopenes myndighet til å godkjenne anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr må utøves innen rammen av regelverket knyttet til kirkens liturgier og Kirkemøtets myndighet til å gi regler om kirkens inventar og utstyr. Biskopens rolle som godkjenningsinstans må på denne bakgrunn sies å være motivert ut fra hensynet til biskopens rolle som tilsynsman med tanke på kirkens lære og liturgi».

I gjeldende og foreslått kirkelig regelverk om kirkebygg har biskopen fått rollen som godkjenningsinstans for de fleste tiltak som angår kirkebygg. Biskopene får på denne måten ansvar for å ivareta og avveie en rekke hensyn, herunder kulturminnefaglige, strategiske, tekniske, økonomiske og andre kirkelige fagområder og interesser. Summen av disse ordningene innebærer at biskopen får en rolle som går ut over biskopens rolle som tilsynsman med tanke på kirkens lære og liturgi. Regelverket om kirkebygg gjør biskopene i økende grad til et regionalkirkelig forvaltningsorgan med fullmakt fra Kirkemøtet, noe som etter KAs oppfatning har en annen karakter enn biskopens tilsynsansvar. I høringsnotatets drøfting av hvem som skal være kirkens godkjenningsorgan for avhending og nedlegging av kirke omtales dette direkte, og Kirkerådet skriver bl.a. følgende: *«Med forslaget her i denne høringen, vil biskopen få et bredt og helhetlig faglig ansvar på kirkebyggfeltet».*

KA vil på denne bakgrunn anbefale at det det gjøres en mer prinsipiell og helhetlig vurdering av biskopens rolle på kirkebyggfeltet. I en slik drøfting bør det bl.a. vurderes hvilke sakstyper som er nært knyttet til kirkens lære og liturgi, slik som kirkens inventar og utsmykning, utforming av kirkebygget som liturgisk rom, liturgisk utstyr mv. På disse områdene bør biskopens rolle videreføres og tydeliggjøres. Vi har merket oss at biskopene ikke har en formell rolle i godkjenning av nye kirker. Ut fra biskopens tilsynsansvar for kirker bør det vurderes om biskopen også gis en tydeligere plass i disse sakene når det gjelder spørsmål som angår lære og liturgi. I saker som angår lære og liturgi bør det også vurderes om Bispemøtet kan få en rolle som klageinstans.

Mange kirkebyggsaker angår imidlertid i liten grad kirkens lære og liturgi, men er primært uttrykk for alminnelig kirkelig forvaltning og styring der en rekke ulike fagområder og kirkelige hensyn er relevante. I disse sakene bør det vurderes om bispedømmerrådet som demokratisk organ er en mer tjenlig godkjenningsinstans på regionalt nivå, med Kirkerådet som klageorgan.

I dette rundskrevet kan dette være aktuelt på følgende områder:

- *Godkjenning av avhending og nedlegging av kirker (§ 20, annet ledd og § 23)*

Vi viser her bl.a. til KAs høringsuttalelse fra 2020 om utleie av kirker der vi foreslår at bispedømmerådet blir godkjenningssinstans for langtidsutleie av kirker. Vi mener at de samme hensyn tilsier at bispedømmerådet bør være godkjenningssinstans for saker om avhending og nedlegging av kirker. Vi viser her til at bispedømmerådet allerede har oppgaver som angår kirkelig inndeling og kirkebyggets økonomi, og dette er forhold som vil inngå i en vurdering av saker som angår avhending og nedlegging av kirker. Vi forutsetter at biskopens eventuelle innsigelser og uttalelser i slike saker blir vektlagt i bispedømmerådets behandling av saken.

- Godkjenning av tiltak på tomt ved listeført kirke som ikke har tilknyttet gravplass (§ 23). I departementets kirkerundskriv vises det til et kirkelig godkjenningssorgan som skal godkjenne tiltak ved listeført kirke uten gravplass, og der tiltaket ikke søknadspliktig etter plan- og bygningsloven. Det presiseres at godkjenningen primært vil omhandle kulturhistoriske hensyn.

Klageorgan for saker som angår avhending og nedlegging av kirker

KA støtter klart forslaget om at Kirkemøtet blir klageorgan for saker som har vært behandlet regionalt om avhending og nedlegging av kirker.

Forslag til § 20, annet ledd i kirkeordningen om at «Bestemmelsene om enkeltvedtak i fvl kommer til anvendelse» kan forstås slik at forvaltningsloven har Den norske kirke som virkeområde. KA vil minne om den nye trossamfunnsloven innebærer at Den norske kirke i utgangspunktet ikke er omfattet av forvaltningsloven. Kirkeordningens bestemmelse i § 42 innebærer at Kirkemøtet på eget grunnlag har fastsatt at forvaltningslovens bestemmelser inngår som et kirkelig regelverk. Den foreslåtte bestemmelsen om forvaltningsloven i § 20, annet ledd kan skape uklarhet, og kan i lys av § 42, første ledd i kirkeordningen utelates. Alternativt kan bestemmelsen få en mer klargjørende ordlyd, f.eks. om at «Bestemmelsene om enkeltvedtak i fvl legges til grunn for saksbehandling og vedtak av kirkelig godkjenningssmyndighet, jfr. § 42, første ledd».

Forslag til endringer i Regler om liturgisk inventar og utstyr § 26

KA støtter forslaget til presisering av § 26 i Regler om liturgisk inventar og utstyr om at biskopen skal konsultere Riksantikvaren ved fjerning og avhending av inventar og utstyr. Vi vil også understreke at KA ser det som naturlig at biskopens rolle som godkjenningssinstans for anskaffelse eller fjerning/avhending av kirkens inventar og utstyr videreføres, da dette i stor grad angår kirkens lære, praksis og rammer for kirkens liturgi.

Vennlig hilsen
KA

Øystein Dahle
direktør